

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. staatssecretaris mevrouw J.M. van Bijsterveldt
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

15 maart 2010

Reactie Wereldomroep consultatie toekomstverkenning publieke omroep

Referentie: JH/jo/30020

T 035 - 67 24 440

F 035 - 67 24 207

dg-office@rnw.nl

Geachte mevrouw Van Bijsterveldt,

Woord vooraf

Betrouwbare informatie en onafhankelijke journalistiek zijn van groot belang voor elke samenleving, niet alleen in Nederland, maar ook daarbuiten. Immers, (wereld)burgers moeten op basis van objectieve en onafhankelijke informatie hun keuzes kunnen maken. En dat is essentieel voor een goed functionerende volwassen en democratische samenleving.

En (bruggetje naar Wereldomroep...) dat geldt niet alleen in Nederland, maar ook daarbuiten. Buiten Nederland levert de Wereldomroep, in zijn negen andere talen, daaraan een belangrijke bijdrage en de Wereldomroep behoort daarmee tot de vijf meest invloedrijke internationale omroepen. Dat is niet alleen een verantwoordelijkheid van Nederland met zijn belangrijke internationale positie, maar levert ook een belangrijke bijdrage aan die internationale positie.

Hoewel de laatste jaren de wederzijdse samenwerking tussen de binnenlandse omroep en de Wereldomroep sterk is geïntensiveerd, zowel op niet-programmatische terreinen als IT en faciliteiten, als inhoudelijk, waarbij de Wereldomroep veel Nederlandstalig materiaal van 'binnenland' gebruikt en waarbij dat 'binnenland' veel gebruik maakt van de internationale expertise en experts (40 nationaliteiten) van de Wereldomroep, zal in de beantwoording van de voorgelegde vragen de Wereldomroep slechts in zeer beperkte mate figureren, omdat hij buiten de scope van deze consultatie valt. De beantwoording is dan ook vanuit de optiek, kennis en ervaring van een niet-belanghebbende, relatieve buitenstaander.

Vraag 1a

Vindt u het nodig dat de overheid meer gaat doen dan nu om de kwaliteit, verscheidenheid en toegankelijkheid van andere media dan de publieke omroep te verzekeren? Zo ja, wat is daarvoor de aanleiding en aan welke maatregelen denkt u?

15 maart 2010

Ja, dat is nodig. Want daar waar tot voor kort een heldere speelveldverdeling was - te weten: print, commerciële omroep en publieke omroep (met reclame¹) - verandert dat in rap tempo en ontmoeten deze partijen elkaar op diverse nieuwe platforms. En daar is geen en moet wel een *level playing field* zijn.

Vraag 1b

Deelt u bovenstaande uitgangspunten voor de publieke omroep? Welke uitgangspunten zou u eventueel willen toevoegen of veranderen, op basis van welke argumenten?

Grosso modo worden de genoemde uitgangspunten gedeeld, met twee kanttekeningen.

- De invulling van de ‘brede programmatische opdracht’ kent een legitimatie- en een kostenelement, dat wil zeggen dat er daar waar ook andere partijen dit contentaanbod zouden kunnen en willen verzorgen, er wél een helder op de publieke functie gebaseerd onderscheid en toegevoegde waarde moet zijn, anders is het simpelweg zonde van het publieke geld. Het ligt voor de hand dat dit in eerste instantie voor sommige *content* op sport- en amusementsgebied kan gelden.
NB Het bij de Wereldomroep gehanteerde adagium is “*wij geven geen publiek geld uit aan wat een ander (zoals bijvoorbeeld BBC of CNN) al maakt*”.
- Het feit dat zowel het budget door de Minister wordt vastgesteld, als dat de leiding (raad van toezicht) door de Minister wordt benoemd, zou kunnen worden herzien met het oog op volledige onafhankelijkheid van de politiek. Als ik in landen als bijvoorbeeld China, Rusland, Iran of Marokko uitleg dat de top wordt benoemd en het budget vastgesteld door de Minister, dan zegt men daar “*O, dat is precies hetzelfde als hier....*”

Vraag 2a

Verwacht u de komende vijf tot tien jaar substantiële verschuivingen in het media-aanbod en het mediagebruik, welke zijn dat, en wat zijn de gevolgen voor de publieke omroep en andere spelers op de mediamarkt?

Distributieplatforms convergeren in hoog tempo, mobiele distributie neemt hand over hand toe evenals de toename van het ‘rich’ media aanbod (films en audio op het web). Interactiviteit tussen doelgroep en aanbieders is inmiddels een vaste waarde.

Een distributieplatform is overigens een middel, geen doel, dus, en ook dat is iets dat de Wereldomroep wereldwijd herkent en waarop wordt ingespeeld, de doelgroep moet worden gevolgd. Het sleutelbegrip hier is niet ‘ontvangstmogelijkheid’, maar ‘mediaconsumptiegedrag’, met andere woorden. de vraag of en op welke wijze doelgroepen gebruik maken van de verschillende distributieplatforms, waarbij overigens abonnementsvormen en –tarieven het gebruik mede beïnvloeden.

De gevolgen voor de markt, het bij vraag 1a genoemde ontbrekende *level playing field*, zijn helder. Op de nieuwe platforms, i.c. internet en mobiel, ontmoeten de drie traditionele spelersgroepen elkaar. En op dit moment heeft de publieke omroep daar een groot voordeel, want publiek geld, dat niet hoeft te worden terugverdiend, kan worden ingezet om (toegang tot) een technologische

¹ De discussie dat de STER tot oneigenlijke concurrentie leidt is aperte onzin, want de STER bestond al op het moment dat commerciële omroep in Nederland begon. En als ergens aan wordt meegedaan op basis van bestaande spelregels kan er niet halverwege worden gesteld dat die spelregels niet deugen

15 maart 2010

verspreidingsomgeving omgeving te creëren, daar waar dat voor de andere partijen (economisch) niet mogelijk is. Het is een taak van de overheid om dat gelijk te trekken, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat alle nieuwe distributieplatforms, zoals nu - terecht! - ingezet door NPO en NOS, óók beschikbaar zijn voor die andere spelers. Daardoor gaat het weer alleen over waar het over moet gaan, namelijk onderscheidende *content* met (publieke) toegevoegde waarde.

Vraag 2b

Welk multimediaal ontwikkelingsscenario biedt de beste kansen om iedereen met het publieke aanbod te bereiken: bundeling, differentiatie of een ander scenario?

Differentiatie.

Vraag 3a:

Verwacht u de komende vijf tot tien jaar substantiële veranderingen in de distributie van audiovisuele media – niet alleen technisch gezien, maar vooral ook economisch? Wat zijn de gevolgen voor de publieke omroep en andere spelers op de mediamarkt?

Zie vraag 2a.

Vraag 3b

Welke aanpassingen in wet- en regelgeving en/of de organisatie van de publieke omroep zijn nodig om verspreiding en promotie van het publieke aanbod onder alle Nederlanders veilig te stellen?

Deze vraag is deels beantwoord onder 2a. Voorts:

- Ervan uitgaande dat op niet al te lange termijn distributieschaarste geen punt meer is, is de vraag of, hoe en door wie diensten moeten worden gebundeld niet meer relevant.
- Ten aanzien van themakanalen en dergelijke zou het eigenaardig zijn dat voor iets dat met publiek geld is gemaakt, nog een keer moet worden betaald (dat geldt ook voor programmeergegevens). Tenzij een oplossing wordt gezocht waarbij het in verband wordt gebracht met het onder 2a genoemde *level playing field*.
- Iets vergelijkbaars geldt voor auteursrechten, als een auteur een vergoeding ontvangt voor (en dat hoort zo!) het gebruiken van zijn/haar materiaal om de doelgroep te bereiken, dan kan het niet zo zijn dat als dezelfde doelgroep via een ander platform wordt bereikt, er nog een keer, of meer, moet worden betaald. Immers, het totaalbereik wordt niet substantieel groter, er zijn alleen meer samenstellende delen.

Vraag 4a

Welke veranderingen in de organisatie van de publieke omroep zijn gewenst met het oog op een goede programmering, presentie en publieksbereik in het digitale medialandschap?

Betrouwbare informatievoorziening voor de bevolking is alleen mogelijk als er niet alleen sprake is van onafhankelijkheid (en daarmee een zo groot mogelijke objectiviteit), maar ook van pluriformiteit, zodat er verschillende meningen en visies worden aangereikt ten behoeve van oordeelsvorming (en dat geldt ook buiten Nederland). De cruciale vraag is derhalve hoe organisatorisch die pluriformiteit vorm te geven.

In het huidige bestel is gekozen voor *éxterne* pluriformiteit (door middel van verenigingen) en dat leidt onvermijdelijk tot belangentegenstellingen, een complex bestuursproces en enige mate van inefficiëntie. Maar ja, dat geldt ook voor de democratie....

15 maart 2010

Desalniettemin, het huidige ‘70%-model’ werkt niet, want daardoor kan de omvang van een speler van jaar tot jaar worden gehalveerd of verdubbeld, met alle (personele en financiële) gevolgen van dien. Dus, ófwel het verenigingsmodel wordt losgelaten, ófwel het wordt verder doorgezet, waarbij verenigingen helder hun legitimatie aantonen (niet op basis van omroepbladen, maar bijvoorbeeld doordat leden iets meer moeten bijdragen) én een heldere bijdrage leveren aan een aantal inhoudsvelden/thema’s van het geheel en dan dient er ook meer (personele en financiële) zekerheid te worden gegeven.

Vraag 4b

Wat zijn de voor- en nadelen van bovengenoemde opties om de openheid van het bestel voor diverse maatschappelijke geledingen te behouden en te beheersen? Welke alternatieven ziet u?

Als het verenigingsmodel wordt losgelaten is het organisatorisch eenvoudiger, immers dan is er sprake van forse eigen centrale productiecapaciteit en een budget voor ‘losse inkoop’ ofwel aanbesteding.

Als het verenigingsmodel wordt versterkt wordt het geheel minder flexibel, immers dan dient er meer zekerheid te worden gegeven.

Wellicht kunnen beide worden gecombineerd. In zo’n model is er een aantal verenigingen met een redelijke mate van continuïteit én is er een budget waarmee de centrale regie kan inkopen/bestellen, maar bij andere organisaties dan die eerder genoemde verenigingen.

Vraag 5

Welke (duurzame) samenwerking tussen de publieke omroep en verwante journalistieke, culturele en educatieve organisaties is wenselijk en wat eist dat van de publieke omroeporganisatie en de wetgeving.

Het antwoord op deze vraag is ook deels het antwoord op vraag 2a. Daarnaast zou er, waar samenwerking het beter bereiken van de eigen doelstellingen van de partners versterkt, veel samenwerking met legio organisaties mogelijk moeten zijn, uiteraard met een helder oog voor transparantie.

Vraag 6

Op welke wijze dienen overheidscontrole en onafhankelijkheid van de publieke omroep in evenwicht te worden gebracht? Is er aanleiding om wetgeving op (ondermeer bovengenoemde) onderdelen te wijzigen?

Dit is een lastige, want dit raakt aan geest en letter. En hoe zorgvuldiger en integerder met die ‘geest’ wordt omgegaan, hoe beter het geheel kan functioneren.

De huidige invulling (door het Commissariaat voor de Media) is, begrijpelijkerwijs zeer op die ‘letter’ gericht. Enerzijds: “dit past niet binnen wat publieke omroep zou moeten zijn, maar volgens de letter van de wet mag het wel..” en anderzijds “we begrijpen hoe dit past in de taak van publieke omroep en vinden eigenlijk dat dit zou moeten kunnen, maar volgens de letter van de wet mag dit niet...” en beide zijn eigenlijk niet zoals het zou moeten zijn.

Wellicht is het derhalve het overwegen waard om de ‘letter’ van de wet iets te versoepelen, maar tegelijkertijd het Commissariaat voor de Media meer bevoegdheid tot interpretatie van de ‘geest’ te

15 maart 2010

geven. Zonder al te veel ingewikkelde beroepsmogelijkheden, want de huidige juridificering is goed voor juristen en zonde van publiek geld.

Woord achteraf.

Het valt niet uit te sluiten dat de politieke en economische werkelijkheid het bovenstaande inhaalt. Hoewel op basis van grotere bezuinigingen in het verleden de Wereldomroep een andere behandeling zou kunnen bepleiten, is de Wereldomroep voornemens geen uitzonderingspositie te claimen. Wij zijn bereid binnen de bestaande kaders een proportionele bijdrage te leveren.

Met vriendelijke groet,

J.C. Hoek MBA
algemeen directeur